

Núm. 94 març 2008

SUMARI

- I Premi Catalunya de Sociologia.
- Primer ISA Fòrum de Sociologia.
- Nou telèfon de secretaria
- Beques del Patronat Francesc Eiximenis
- Premi obtingut per un soci de l'ACS

- Espai d'Opinió: *Al voltant dels orígens de l'Associació Catalana de Sociologia.* Salvador Giner.
L'educació escolar. Quim Casal.

Coordinació: Eulàlia Solé
Secretaria: Blanca Betriu
Associació Catalana de Sociologia
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans
M. Aurèlia Capmany, 14, 08001 Barcelona
Tels. 93 552 91 04
Fax: 93 270 11 80
Correu electrònic: bbetriu@iec.cat
Web: <http://acs.iec.cat>

I Premi Catalunya de Sociologia

1. L'Associació Catalana de Sociologia (ACS), filial de l'Institut d'Estudis Catalans, convoca per primera vegada el **Premi Catalunya de Sociologia** amb l'objectiu de promoure i reconèixer la recerca sociològica que es fa a Catalunya.

2. Aquesta convocatòria s'adreça a científics i professionals consolidats que treballen en l'àmbit de la sociologia. El premi, de caràcter biennal, és un reconeixement a l'aportació científica desenvolupada en el camp de la sociologia tant a partir de la trajectòria professional com a partir d'una obra singular.

3. Poden proposar candidatures les institucions de caràcter públic o privat especialment vinculades a la recerca sociològica i els membres que hagin estat designats per la Junta de l'ACS per a constituir un comitè *ad hoc* de nominacions. Cal justificar els mèrits de la persona candidata (trajectòria científica i professional, cartes de recomanació, etc.).

4. El comitè de nominacions, un cop hagi rebut les candidatures, les farà arribar a un jurat compost per les persones següents: un membre de l'IEC, un membre de la Junta de l'ACS, tres persones de prestigi reconegut en l'àmbit de la sociologia i un secretari (sense dret a vot) designat a proposta de la Junta de l'ACS.

5. El premi està *dotat amb sis mil euros*, que en la primera edició aporta la Fundació Jaume Bofill.

6. Els membres de la Junta de l'ACS i del jurat no poden ser candidats al premi mentre fan aquesta funció.

7. L'acte de lliurament del premi es farà a l'abril del 2009.

8. Les propostes per a optar al premi han d'anar adreçades a la Secretaria de l'Institut d'Estudis Catalans (carrer del Carme, 47, 08001 Barcelona), indicant la referència ***I Premi Catalunya de Sociologia***.

Primer ISA Fòrum de Sociologia

Tres mil sociòlegs i científics socials d'arreu del món debatran en profunditat els reptes actuals de la societat global al ***Primer ISA Fòrum de Sociologia***, el qual se celebrarà a Barcelona del 5 al 8 de setembre de 2008.

En el transcurs del Fòrum es presentaran 2.500 ponències que es discutiran en 500 sessions, algunes de les quals estaran obertes a actors socials i a la ciutadania

Aquest primer ISA Fòrum de Sociologia portarà per títol, ***La investigació sociològica i el debat públic***, i servirà per debatre i formular noves respostes a les problemàtiques de la societat del segle XXI.

La trobada està organitzada per la ***International Sociological Association (ISA)***, en col·laboració amb la ***Federación Española de Sociología (FES)*** i l'***Associació Catalana de Sociologia (ACS)***, filial de l'***Institut d'Estudis Catalans (IEC)***.

El Fòrum serà un diàleg obert, interactiu i transversal, estructurat en dos tipus de programes de sessions. D'una banda, les organitzades pels quaranta-tres comitès

d'investigació, grups de treball i grups temàtics de l'ISA que participen en propostes d'àmbits diversos així com al voltant d'una sèrie de qüestions socials claus en el debat públic. I de l'altra, un programa central de sessions plenàries i semiplenàries, en les quals s'intentarà reflexionar sobre la incidència de la sociologia en el debat públic, a més de sintetitzar les seves aportacions i confrontar-les en debats oberts a la ciutadania. En total, es desenvoluparan unes cinc-cents sessions i es presentaran més de dues mil cinc-cents ponències.

La dimensió d'aquest ISA Fòrum farà que les sessions de treball es reparteixin entre diversos edificis del barri del Raval, com les facultats de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona, el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), la Universitat Ramon Llull i l'Institut d'Estudis Catalans, a més de la Facultat de Filologia i l'edifici històric de la Universitat de Barcelona, el Campus de la Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra a La Rambla i el Palau de Congressos de la Fira de Barcelona.

Ponents de relleu mundial

Entre els participants ja confirmats trobem nombrosos sociòlegs europeus procedents de França, Gran Bretanya, Espanya, Alemanya, Itàlia, Finlàndia, Països Baixos i Portugal. Pel que fa al continent americà, hi ha una bona representació dels Estats Units, Canadà, Mèxic, Brasil i Argentina; i d'Àsia, abunden els procedents de l'Índia, així com els australians, d'Oceania. Altres països que aporten un bon nombre de sociòlegs al debat són Rússia, Israel, Turquia, Sud-àfrica i Nigèria.

Entre les personalitats de reconegut prestigi internacional cal destacar els membres del comitè científic del Fòrum com Manuel Castells, Saskia Sassen, Michel Wieviorka, president de l'ISA, Michael Burawoy, Alberto Martinelli, Salvador Giner, Hans Joas, Elisa Reis i María Ángeles Durán, a més de Emilio Lamo de Espinosa, president de la FES. La llista també compta amb els polacs Zygmunt Bauman i Piotr Sztompka, els nord-americans Herbert J. Gans, Lawrence Friedman, Craig Calhoun, Judith

Blau, Thomas J. Scheff, Lynne G. Zucker, John R. Logan, Gary Alan Fine i Patricia Hill Collins, els francesos Daniel Bertaux, Nathalie Heinrich, Loïc Wacquant i Bernard Lahire; i entre els britànics, participaran en el Forum Richard Hyman, Sylvia Walby, Steven Yearly, Andrew Sayer, Chris Pickvance i Paul du Gay.

D'Amèrica del Sud hi figuren Neuma Aguiar, Roberto Briceño-León i Raquel Sosa; del Japó, Kahei Rokumoto; l'historiador francès Georges Vigarello; l'activista índia Kalpana Kannabiran; Raewyn Connell, d'Austràlia; i Susan McDaniel, del Canadà.

El dia 26 del proppassat mes de febrer, va tenir lloc a la seu de l'IEC la presentació del Fòrum, comptant amb la participació de Michel Wieviorka, president de l'ISA, Oriol Homs, president de l'ACS, Arturo Rodríguez Morató, vicepresident de l'ISA i director del Fòrum, i Salvador Giner, president de l'IEC.

Per a més informació:

www.isa-sociology.org/barcelona_2008/es/

Gabinet de Comunicació de l'ISA Forum of Sociology:

ConteBCN Comunica
Balmes, 197, 1r D
08006 Barcelona
Tel. 932175650
Fax 932180766

info@contebcncomunica.com
www.contebcncomunica.com

Nou telèfon de secretaria

El telèfon actual de la secretària de l'ACS és el següent:

Sra. Blanca Betriu, 93 552 91 04

Beques del Patronat Francesc Eiximenis

El Patronat Francesc Eiximenis, organisme autònom de la Diputació de Girona, convoca dues beques per al 2008. Una és per a una *Investigació en Ciències Socials i Humanes* i l'altra per a una *Investigació en Ciències Naturals*.

Es pot accedir a la informació visitant la pàgina web: <http://www.ddgi.cat/eiximenis>

Premi obtingut per un soci de l'ACS

El 7è Premi de sociolingüística "Jaume Camp" 2007, concedit a Granollers, ha estat atorgat a Emili Boix-Fuster pel seu estudi *Català o castellà amb els fills? La transmissió lingüística en famílies bilingües a Barcelona*.

Des d'aquestes pàgines, li donem l'enhorabona.

Espai d'opinió

Es poden oferir articles per ser publicats, així com enviar rèpliques curtes a la manera de *Cartes dels lectors*. En ambdós casos, dirigir-vos a Eulàlia Solé a l'adreça de la secretaria de l'ACS: bbetriu@iec.cat L'Associació Catalana de Sociologia no ha de compartir necessàriament l'opinió dels seus col·laboradors.

Al voltant dels orígens de l'Associació Catalana de Sociologia

Salvador Giner

En el darrer *Butlletí, el no. 93*, Jordi Estivill fa diverses observacions sobre els orígens i primers temps de l'Associació Catalana de Sociologia. Són força interessants. Voldria afegir-hi alguns comentaris addicionals.

La seva advertència de que podríem córrer el risc de que vagin desapareixent els protagonistes d'aquesta petita història és prou adient. De fet, ja hem perdut Lluís Carreño i Piera (un dels primers sociòlegs interessats a impulsar la Sociologia a casa nostra, que fou president de l'ACS) o persones estretament vinculades a la nostra ciència social, com ara Esteban Pinilla de las Heras, Jesús Marcos, qui, des de l'ICESB, també impulsà la sociologia catalana en els seus primeríssims temps, com ho feu l'Emili Boix, a la Universitat de Barcelona. Als seus noms cal afegir el de Raimon Bonal, autor d'alguns papers sobre els principis de la Sociologia catalana.

Pel que fa al fons documental, al qual en Jordi Estivill es refereix, cal agrair-li que lliurés les còpies de l'arxiu inicial, confegit per ell mateix, de l'ACS fins 1982, degudament ordenades. Impulsat per un mateix desig, fa un parell d'anys, vaig lliurar tot el meu propi arxiu (una dotzena de capses grans) a l'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans, tot informant el president Oriol Homs d'aquesta deixa. Les meves capses contenen abundant correspondència nacional i internacional, actes de reunions, programes, i altres documents. Hi ha testimonis fefaents dels nostres esforços per a constituir-nos en associació internacionalment reconeguda per la ISA amb categoria A; els primers moviments vers la confederació ibèrica; la constitució de la FASEE (ara FES); la nostra participació en diversos congressos mundials, europeus i espanyols; i així successivament. Es d'esperar que altres aportacions documentals, com ara les d'en Jordi Estivill o la meva pròpia, s'hi vagin afegint a les que ja tenim.

També fora convenient que tard o d'hora l'ACS aconseguís els recursos necessaris per a ordenar els arxius existents, com a pas previ per a una primera elaboració de la història de la sociologia a Catalunya. En aquest sentit voldria recordar (com fa també Jordi Estivill) que a l'*Ictíneu, Diccionari de les ciències de la societat als països catalans (1979)* ja s'hi va fer un primer esforç en aquesta direcció. Gairebé tots els articles de premsa o revistes sobre els primers temps de la sociologia catalana són, si no vaig errat, de caire impressionista (hi inclosos els

meus) de manera que la tasca de començar a treballar amb cert rigor sobre allò que en Jordi Estivill anomena *petita història* sembla cada cop més necessària.

Cal doncs donar la benvinguda a les observacions i informacions de qui fou un dels fundadors de la nostra Associació, en Jordi Estivill, iniciada de fet al 1976, damunt una idea que el grup inicial ja tenia ben perfilada cap al 1971. Fou fundada formalment al febrer de 1978, ja amb la declarada voluntat de ser admesos com a societat filial dins la nostra acadèmia de les ciències i les humanitats, l'Institut d'Estudis Catalans. Ara que han passat tres decennis des d'aquella data, potser que és un bon moment per a posar fil a l'agulla i confegir una primera crònica de la sociologia a casa nostra, i especialment de l'Associació Catalana. Així estarem en millors condicions per a mirar cap l'esdevenidor. No solament el del nostre ofici, sinó també el de les ciències socials catalanes.

Salvador Giner
President, Institut d'Estudis Catalans

L'educació escolar

Quim Casal

Durant tot aquest curs escolar, l'educació a Catalunya està en la diana dels debats: lloc rellevant a la premsa escrita, temps folgat en radio i televisió, consultes sovintejades en pàgines d'internet, difusió d'estudis i informes d'abast comparatiu, i assistència a conferències, jornades o simposis monogràfics sobre la vida a les aules. Abans de Nadal hi va haver molt rebombori amb la difusió de l'informe comparatiu entre comunitats autònomes sobre escoles i polítiques d'escolarització, i la difusió posterior de l'Informe PISA ha fet que els mitjans de comunicació fossin permeables a la comparació amb altres països. L'educació a Catalunya també es veu afectada per la difusió d'idees i propòsits en l'esborrany de la Llei de

Bases de l'Educació catalana; tant per la consulta a entitats com per la posició contrària dels sindicats.

Fa tot just un any, la sisena hora i el Pacte Nacional per a l'Educació ocupaven un lloc important. Ara toca parlar de la professió dels mestres i professors, de l'escolarització infantil, de les aules especials i la matrícula viva. Encara hi ha ressò de conflictes i tensions en els instituts de secundària d'anys anteriors quan ja es comença a sentir remor de canvis importants en els estudis universitaris. O bé perquè els calendaris de reforma educativa es fan presents, o bé perquè els informes comparatius donen missatges a tenir en compte o bé perquè els contextos socials canvien acceleradament, l'educació escolar és objecte d'atenció de pares i mestres, de les administracions educatives, de les entitats i dels mitjans. Amb el nou any, l'educació escolar segueix al cor de les preocupacions de pares, estudiants i mestres, dels gerents i polítics i dels científics socials. Per als primers, el sistema escolar provoca angoixa i incertesa en els resultats de l'educació escolar; per als segons, provoca desconcert en la gestió dels recursos i la presa de decisions; i per als tercers, l'educació escolar provoca desconcert en relacionar rendiments escolars i relacions socials. És a dir, un problema social, un problema polític i un problema sociològic.

Pares, mestres i professors i estudiants (sobretot si són crescuts en edat) tenen l'angoixa i la incertesa de la relació educativa i la particularitat de passar-se el mort entre si o d'atribuir conjuntament al sistema el malestar palpable entre els actors. D'això en podem dir el problema social: estudiants que veuen en la reforma universitària una conxorxa europea contra la igualtat d'oportunitats, pares o mares que confien en èxits particulars dels seus fills en un context general de fracàs, i mestres o professors que dubten entre regressions pedagògiques al conegut o innovacions pedagògiques al desconegut. L'educació escolar per a tots ells és un problema social.

Els polítics i grans gestors del sistema escolar experimenten malestar i desconcert davant els pobres resultats en termes comparatius. El Pacte Nacional seria el document conjunt d'agents distints en interessos i opcions, que deixaria la porta oberta a aliances i un marc jurídic de estabilitat i futur; aquest pacte donaria ales o força a una Llei de Bases que indicaria opcions sobre escolarització i decisions a termini. Però les realitzacions han estat febles i contestades. La sisena hora, l'acolliment dels immigrants recents i la gestió de centres escolars han tingut efectes rebot. A més a més, els informes comparatius han mostrat que la ubicació d'aquest sistema escolar té resultats més aviat magres. La millora de les oportunitats d'igualtat no ha estat ni fefaent ni clara, i sota l'epígraf de l'interès general hi ha disparitat d'interessos. L'educació escolar, per a polítics i grans gestors del sistema, és un problema polític.

Els científics socials tenen en l'aparell escolar un referent important per a la seva tasca, sobretot en establir relacions entre les igualtats i les desigualtats en els sistemes escolars avançats. El tema de les desigualtats és recurrent en l'anàlisi de l'escola i ara ocupa espai tant o més que abans.

Els humans ens fem socials per l'educació assolida. La *socialització* és un compost d'educació no escolar (assolida en la família, en activitats de grup d'iguals o en els mitjans de comunicació) i d'educació escolar assolida a l'escola pròpiament dita o en contextos escolars no formals. Cada país, en funció de criteris polítics i recursos econòmics, estableix una relació entre l'educació escolar i no escolar en la qual homes i dones estableixen els seus itineraris formatius (llargs o curts, rics o pobres) que són expressió de tres realitats: les conductes i expectatives dels ciutadans, la posició política dels grups d'interès davant el sistema d'ensenyança i la desigualtat davant les oportunitats d'educació. Aquest binomi de l'educació escolar i no escolar reflecteix, doncs, l'educació com a qüestió social, com a qüestió política i com a qüestió sociològica.

Els humans ens fem diferents per l'educació assolida. La tesi clàssica de la sociologia és tant vella com actual: les persones no concorren de forma igualitària al sistema escolar (aquest tendeix a justificar i amplificar les desigualtats). La vella esperança dels liberals radicals i dels socialistes utòpics era que per mitjà del sistema escolar les desigualtats socials fossin esmorteïdes, de tal manera que el principi de la igualtat d'oportunitats esdevindria possible mitjançant un sistema escolar general i accessible. És clar que cada país, en funció dels seus criteris polítics i recursos econòmics, instaura els criteris d'accés i la transparència referits al sistema escolar, en el qual homes i dones estableixen els seus itineraris escolars (llargs o curts, rics o pobres) que són expressió de tres realitats: el pes de l'origen social, del gènere i de l'ètnia en les oportunitats a l'educació escolar. La desigualtat social davant l'escola reflecteix, doncs, l'educació com a qüestió social, com a qüestió política i com a qüestió sociològica.

Els humans ens fem més humans per l'educació assolida. Els itineraris escolars en els països avançats s'han nodrit d'elements transversals i comuns que tenen a veure amb la inserció social: facilitar l'ús habitual de la llengua pròpia, comprendre el ritme de la vida quotidiana, experimentar situacions d'igualtat, o establir formes de convivència grupal. En certa manera, l'escola permet a nens i joves reproduir espais de relació i de compensació que poden esdevenir vies positives per a gent inicialment separada del vincle social. L'escola de qualitat o de millora (ferma i arrelada al medi, amb vincles socials i locals, i reconduïda cap a projectes innovadors) promet ésser per a nens i joves desafavorits una experiència compensadora. En la inserció social, l'escola reflecteix, doncs,

l'educació com a qüestió social, com a qüestió política i com a qüestió sociològica.

El lloc de la sociologia de l'educació, per tant, no és banal; potser ho era tradicionalment per un discurs molt genèric i funcionalista sobre la socialització, o negativista per a un discurs molt genèric i conflictualista sobre les desigualtats. Però el caràcter crític del pensament sociològic no li ve només d'explicitar el fet de les desigualtats socials sinó d'explicitar els efectes volguts i no volguts dels actors escolars i dels seus polítics i grans gestors. Durant molt de temps, la sociologia de l'educació ha volgut marcar diferències amb les altres ciències de l'educació (pot ser amb afany de cercar o trobar un lloc); segurament estem en una segona fase on la perspectiva sociològica es fa més interdisciplinar: no busca tant la recerca del lloc disciplinar sinó que estableix aliances, proximitats i complicitats amb paradigmes que també estan presents en altres ciències de l'educació. En aquest marc interdisciplinar i crític, la sociologia de l'educació –juntament amb altres ciències de l'educació i paradigmes crítics– esdevé una eina d'interpretació dels malestars i les incerteses dels actors i dels gestors i polítics; també una eina d'interpretació del fet escolar. La socialització en el marc del capitalisme informacional, la generació de les desigualtats socials en el marc d'un sistema educatiu crescut i la inserció social i cívica per mitjà d'itineraris escolars amb èxit són tres claus de l'educació escolar. Si l'educació escolar es posa en primer terme, les ciències de l'educació i la perspectiva sociològica es fan més necessàries que mai.

Quim Casal

Professor de la UAB